

Jőjjetek

1960. november-december.
13. évfolyam, 6. szám.

Takarékosság

Micsoda téma, kérdezheti az olvasó! Kinek jut eszébe ilyen mindennapi, konvencionális kérdésekről írni manapság, s méghozzá éppen karácsony táján!

Való igaz, ha nem tévedünk, eféle kérdések nemigen népszerűek emigráns sajtónk hasábjain. Mi írunk mélyenszántó és magasröptű politikai kérdésekről — melyekre gyakorlatilag úgyszólván alig van befolyásunk —, beszélünk múlt-ról, ami már nincs s jövőről, ami még nincs, s közben sokszor elfeledjük a jelent, a magunk egyszerű, mindennapi jelenét, a valóságot, amelyben élünk s amelybe beleépítjük a magunk életét. Itt és most, ahol vagyunk, Európában, Amerikában, vagy Ausztráliában, vagy bárhol e föld kerékén. Ezek a kérdések nem eget-földet rengetők. Legalábbis látszólag. A magunk személyes élete szempontjából azonban éppen elég jelentősek, ahhoz, hogy éjszakáinkat gondokkal töltsék meg s nappalaink munkájának célt és értelmet adjanak.

Ugy éreztük, éppen ezért kell e kérdéseket megpendítenünk lapunk hasábjain.

Takarékosság! E szónak Magyarországon az utóbbi 20 év folyamán mindig valami furcsa mellékszövegje volt. A háború után megéltük a világtörténelem eddigi legnagyobb inflációját. Utána a forint is lassan-lassan értékét veszítette. Takarékoság, pénzbefektetés alig jött számba a népi demokratikus Magyarországon. Miért is, hogyan is jött volna? Ott, ahol az egész gazdasági élet az állam kezében van, miközben egy egész nép éhbéért dolgozik, ott, ahol az egyéni kezdeményezést, az egyes ember önálló, kockázatvállaló tevékenységét elfojtja egy politikai rendszer, ott, ahol maga az állam az egyetlen vállalkozó, boldog mindenki, ha maga és családja létét biztosíthatja, legfontosabb szükségleteit fedezheti. Ha pedig maradt volna még valami ezen felül, arról gondoskodott az állam, hogy békekölcsönök formájában kényszer-önkéntes takarékoságra, pénzbefektetésre kötelezze alattvalóit.

A nyugati világba lépve egy ritka lendületű gazdasági fejlődésbe került a magyar. A mai életben, jobban mint valaha talán, a fogyasztási igények roppant növekedése játszik szerepet. Az igények nőnek nap mint nap s a bérek alig tudnak — nem is tudnak — ezekkel lépést tartani. Ház, autó, motorkerékpár, jégszekrény és televíziós készülék tölti be életünket, — az egyikét jobban, a másikat kevésbé. A mai szükségletekért holnap kell

fizetnünk. Részletfizetésre vásárol ma a világ, s benne mi magunk is.

Ebbe az új világba került a magyar menekült. Lassan, nehéz munkával megveti élete alapjait, s közben minduntalan új igények jelennek meg látóhatárán.

E nagy rohanásban sokszor teljesen elfeledjük, hogy mind e mellett, mind e mögött szükséges, feltétlenül szükséges a takarékoság. Takarékoság nem csupán e mindennapi szükségletek kielégítése szempontjából, hanem, ezek felett a magunk élete biztonságosabbá tétele szempontjából is. Takarékoság azt jelenti, hogy a mai igényeket feláldozzuk a holnapért, azért, hogy valami tartalékkal, valami anyagi bázissal rendelkezünk.

Ez a felelősség kérdése magunk, a családunk s a gyermekeink iránt.

Tudjuk, sokan nem rendelkeznek olyan jövedelemmel, hogy erre komolyan gondolhatnának. Sokan azonban igen!

A takarékoság nem csupán azt jelenti, hogy pénzünket nem adjuk ki tüstént, hanem azt is, hogy megfontolással és körültekintéssel fektetjük be, az adott körülmények között a legjobban. Takarékoskodni nem a ládafiában kell. A mai gazdasági élet a takarékoság száz és száz formáját alakította ki. A takarékoskodás fogalma mindenki számára ismert. Az életbiztosítás szintén a takarékoság egyik fontos módja; ez egyben gyakran elhalálozás esetén a biztosított összeg kifizetését is garantálja, ami által pl. a családfő kiesése után egy egész család anyagi létalapja megőrizhető. Gondolunk itt például az utóbbi időben mind jobban terjedő, kiscímletekben rendelkezésre bocsátott részvényekre is, noha ehhez hozzá kell fizetni, hogy ezek árfolyamában a gazdasági konjunktúra hullámszásai is kifejezésre kerülnek s ez bizonyos kockázatot jelent a tulajdonosok számára.

A példák felsorolását folytathatnók. Konkrét tanácsot adni azonban nem feladatunk.

Mi csupán arra szeretnénk rámutatni, hogy a takarékoság a mai rohanó és minden előbbi korszaknál talán jobban a fogyasztásra beállított világban fontos feladat marad a számunkra. Fontos feladat marad nem csupán gazdasági, hanem erkölcsi szempontból is. Aki önálló anyagi alapokkal rendelkezik, maga is önállóbb és szabadabb. Kétségbe rabja környezetének, biztosabban tudja felépíteni életét.

A magáét, családjáét, gyermekeiét.

Ma, holnap és holnapután.

Gyermek István fametszete

És monda az angyal nékik: Ne féljétek, mert imé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz; mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.

Ez pedig néktek a jele: találtok egy kis gyermeket bepólyálva feküdni a jászolban.

És hirtelenséggel jelenék az angyallal mennyei seregek sokasága, akik az Istent dicsérik és ezt mondják vala:

Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és e földön békesség, és az emberekhez jó akarat!

Lukács evangéliuma, 2. rész, 10—14. vers.

IGÉ

Ravasz László

Hol van Jézus?

Máté evangéliuma 2. rész, 1–11. vers.

Karácsonyi emlékeinkben a napkeleti bölcsek alakjának gyermekkorunk óta különös jelentősége van. Ha valaki közülünk látta Doré képét a teveháton utazó, csillagot követő három mágusról, nem fogja soha elfelejteni. Érezzük, hogy ezek az emberek valami nagy dolgot műveltek, kiváltak sok száz társuk közül, bennük Ázsia kereső lelke teljesült meg. A pogány vallások örök szomjúsága bennük jutott el a beteljesedés áldott poharáig. Vállalkozásuk megrendítő: **meg akarják keresni a világban Jézust.** Híszik, hogy eljött és útrakelnek, hogy megtalálják. Milyen keresés volt ez és milyen megtalálás!

Ha valaki megáll a Duna deltájánál s elgondolja: mi mindenféle vidékről jöve tevődött össze ez a nagy folyó, gondolatban be kell járnia az Alpesek hegyoldalait, a Kárpátok, a Dinári Alpok hegyvidékét és az oroszországi síkságokat. Mindenik más és más világ és mindegyiknek zápora, hópelyhe, harmata beleérkezik a Duna deltájába.

Igy vagyunk a keresztyénséggel is: mellékfolyói, ágataikjai nemcsak a görög műveltségbe nyúlnak vissza, nemcsak a zsidó nép őstörténetébe, magába veszi Ázsia kikutathatatlan mélységeinek ezer titkos sóvárgását, gondolatát s aki ezt a folyamatot át tudja tekinteni, úgy érzi, mintha közelben és távolban, évezredek alatt minden gondolat, minden vallásos ihletéssel az egy örök, kijelentett keresztyénség, történeti előkészítése folyt volna.

Íme: valahol a perzsa és a kínai, az indiai vagy a sémi művelődés határán élő napkeleti bölcsek hagyomány szavára és szívük indítására hallgatva, egyszer csak beszélni kezdtek egy születendő nagy királyról, a Békesség Fejedelméről, aki megváltja a világot nyomorúságából és szenvedéseitől, e múlandó világból örökkévaló világba viszi át őket, vasszövel győzi le ellenségeit és felállítja ingathatatlan trónját. Hogy, hogy nem, az a hit fogja meg őket, hogy ez a király meg is született. Elindulnak, hogy lássák. Hová is mennének máshová, mint az ígért földjére, a kiválasztott nép országába, ahol annyi prófétai szó pecsételi meg Isten ígéreteit. A Szentföldön is hová mennének máshová keresni a Nagy Királyt, az Élet Fejedelmét, a Béke Harcosát, mint Jeruzsálemba, az Oszövetség fővárosába. Megérkeznek Jeruzsálemba. Azt hiszik, hogy ott egy más és boldogabb világ van, mindenki ujjong, mindenki boldog, béke és szeretet uralkodik, örülnek az emberek annak, hogy megszületett a megígért Messiás, — és Jeruzsálemben nem tud senki róla. Ha kérdezősködnek valakitől, csodálkozó, szánavozó vagy gúnyolódó arccal néz rájuk. Az embereknek kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy született vagy nem született egy csodálatos király; elég bajuk van nekik királyukkal, a vérszopó Heródesselel.

Mennek a királyi udvarba, ott bizonyára találkoznak vele. De a trónon egy agg, gonosz király ül. Emberek százazreit képes ártatlanul megöletni, ha ellenségeskedést vagy lázadást szimatol. Rettenetesen félti a hatalmát, mindenki gyanús előtte, aki él. Vérbefojt minden tanácsot, ellenvéleményt, panaszt vagy jajszót. Ennél irtózatosabb pontja a világnak nincsen, mint ez a királyi udvar. Mikor hallja, hogy mit keresnek a bölcsek, első gondolata: ha csakugyan született ilyen gyermek, meg kell ölni őt. Megindítja tehát a napkeleti diplomáciát: hazudik, színlel s közben köszörfüti

poroszloi kardját — ártatlan gyermekek vére kiontására.

Természetesen egybehívja az egyházi férfiakat, tanácsot kell kérni a főpapoktól és az írástudóktól. A napkeleti bölcsek bizalommal nézik ezt a nagyon tisztas társaságot: ezek tudós emberek, szent emberek, ismerik az égi titkokat, ezek bizonyosan tudják, hogy hol született meg a Megváltó, meg is fogják mondani. Lepereg hát előttük egy szabályszerű egyházi gyűlés. Felhányják könyveiket, összemérik érveiket, vitatkoznak reggeltől estig. Az egész kérdés elméleti teológiai kérdés, aztán hatalmi és egyházpolitikai kérdés. Senkinek sincs fogalma arról, hogy néhány mérföldnyire egy egyszerű pásztorhajlékban ott szendereg anyja kebelén Jézus. Megvitatják az exegetikai és történeti kérdéseket, de döntenek egyházpolitikai szempont szerint: itt semmiesetre nincs, keresése nyugtalan-ságot okozna, fő dolog, hogy távozzanak el Jeruzsálemből a bölcsek; csak egyszerű legyének kívül a kapun, a többi aztán az ő dolguk. Ezért egyhangúan kimondják, hogy az Élet Fejedelme egy kis nyomorult falucskában, Bethlehemből született meg, menjetek és keressétek ott. Mire észreveszik magukat a bölcsek, a szent színódus már ki is tessékelte őket.

Csodálkozom, hogy a napkeleti bölcsek még ezután is hisznek és bíznak. Útrakelnek és mennek Bethlehem felé. Találnak egy igénytelen kis falut; sehol egy tisztességesebb hajlék, ahol valamirevaló embert lehetne sejtetni. Itt született meg a világ békekirálya? Ha nem volna olyan ellentmondó, kihívóan dőre, hogy itt kell keresni az Élet Fejedelmét, maguk is mosolyognának rajta: mennyire eltevelyedtek. Végre eljutnak egy nyomorult hajlékba. Ott lakik egy hazátlan, bujdosó emberpár: a názáreti ácsmester és szűz asszonya, egy gyermek mosolyog az ölükben. És a napkeleti bölcsek arccal a földre borulnak, néma mozdulatokkal adják át ajándékaikat s e liturgiai szertartással vallást tesznek arról: Te vagy a Királyok Királya, Te vagy az élő Isten Fia!

Földi jel nem mutatja, hogy hol van e világban Jézus. Jézus, a titokzatos, az elrejtőzködő. Rá lehet-e ismerni erről a világról arra, hogy ez a Krisztus világa, mi az Ő népei vagyunk? Vajjon ha Ázsia szívéből, vagy valahonnan még távolabbról, egy más csillagzatról valaki idejön, hogy találkozzék Jézussal, látná-e nyomát? Látná-e a nyomát a városokban, királyok és vezérek udvarában? Nem azt tapasztalná-e, hogy mindenkiről többet akarnak tudni, egytlenegy agyonhallgatott és tudomásul nem vett személyiség van e világban: a Názáreti Jézus? Nem tapasztalná-e azt, hogy a történelmet olyan erők mozgatják, amelyek éppen az Ő tanításával ellentétesek? Az egyházak elméleti vitává vagy egyházpolitikai kérdéssé tették az Ő ügyét? Mindenki másra akarja háritani a Vele való találkozásnak a kényszerűségét s ha valaki útrakel, hogy megkeresse, addig bolondítja, amíg valahogy a kapun kívül kerül. Mikor pedig mindent számba vesz és mindennek végére jár, mutatnak neki egy jászolbölcsőt Bethlehemből és egy kőst a Golgotán s azt mondják: e két stáció között folyt le ezeltől kétezer esztendővel egy rokonszenves álmódó élete; ez az egész, amit Jézusról mondhatunk. A föld nem árulja el, hol van Jézus.

★

De az ég megmutatja. A keresésnek találás a vége. Miért találták meg a napkeleti bölcsek Jézust? Azért, mert csodálatosan vezette őket a csillag, égi jel járt előttük. Ezt a csillagot nem látta senki más csak ők. Ha Jeruzsálem népe látta volna, seregestől tódult volna Bethlehembe, mint ahogy Keresztelő János hírére kitérdült a Jordán partjára. Heródesnek poroszloi ott lettek volna már az első sugárnál és Bethlehemből ember nem lélezett volna többet. Az egyház vezetői is kimentek volna, hogy kié a csillag, ki látta meg először, kinek

van joga kiárúsítani fényét? De mindezek nem látták a csillagot. A csillagot csak a napkeleti bujdosók látták. Ez a csillaglátó képesség nem más, mint a hit. A hit fogja fel az égi jelt, amellyel Isten bizonyosságot tesz önmaga mellett. A hit által ismerjük fel a bethlehemi gyermekben az Élet Fejedelmét és a Királyok Királyát.

Ez a titka mindennek: újra csinálni, megismételni azt, amit a napkeleti bölcsek tettek. Egy igénytelen emberi életben, gyermeknek, ifjúnak, halottnak és feltámadottnak szeméjében felismerni az Élet Fejedelmét, a Királyok Királyát, a Szentháromság második személyét. Nem lehet ezt okoskodással megtenni, érvek, latolgatás után hozni ebben ítéletet. Nem a tudományos boncolgatásnak és a megfontolt ítékezésnek a dolga ez; jaj, mi lenne akkor annyi tudománytalan és egyszerű lélekből, ha már ez is minősítéshez volna kötve, hanem belső megvilágosodásnak a dolga ez, megrendülő felfedezésnek, a kijelentést megragadó boldog pillantásnak, amikor egyszerre világossá válik előttünk a titok, mint a pogány százados előtt: „Bizony, Isten fia ez”. Ezért érdemes útrakelni. Ez azt jelenti, hogy földi zarándokútunk célhoz ért. Nem jártunk eredmény nélkül ebben a világban: amit kerestünk, megtaláltuk.

★

Még ennél is fontosabb az, ami ezután következik. A napkeleti bölcsek ugyanis nemcsak felfedezték a bethlehemi csecsemőben a békeség nagy királyát, hanem hódoltak is előtte, lábaihoz rakták kincseiket. Tudjuk, hogy ez egy jelképes mozdulat. Ha valaki egy kalászt adott, azt mondta vele: Tied minden föld; ha valaki falevelet: Tied minden erdő. A napkeleti bölcsek hódolásában ez jutott kifejezésre: Tied mindenünk, egész világunk.

Jelképes ez azért is, mert egy kis füstös, falusi parasztház szobája megtelik királyi javakkal, Napkelet kincsével. Ez az egyház képe: szegény hajlék, egyszerű ház, de mérhetetlen kincsekkel van tele.

Nézzük először, hogy milyen sok ez a kincs. Gondold el, kétezer esztendő óta mennyi arany került az egyház hű és szent kezébe, hogy szétossza ezen a világon jótettre, segedelemre, csináljon belőle kenyeret, világosságot, erkölcsöt. Gondolj az alamizsnákra, a szeretet és jótékony-ság, a gyógyítás és nevelés hajlékaira. Gondolj az iskolákra, a világosság műhelyeire. Erre gyűlt és erre gyűl az egyház kezén az arany. Az arany mellett ott a tömjén. Tömjén a magasztalásnak, áldozatnak az eszköze. Gondolj mindarra, a boldog ömledezésre, amely emberi lelkekből kicsordult az anyaszentegyház egyszerű hajlékában kétezer év óta. Szentek látomásaira, tömegek énekeire, ígehirdetők bizonyosságtételeire, meghallgatott imádságokra, gondolj zsolttárainkra, bibliafordításainkra, keményen zengő ígehirdetésünkre, mindarra, amit a magyar kálvinizmus a hívó magyar léleknek adott. Harmadik ajándék volt a mirha, halottnak vagy betegnek való kenet, léleggyógyítás, vigasztalás és sebkötés. Gondolj most minden megkönnyebbülésre, minden elbékülésre, vigasztalásra, bekötött sebre, kiengesztelődésre, elfelejtett bánatra, megbocsátott vételre, amit az egyház egyszerű falai között hívek megtaláltak és ezzel felhalmoztak.

De a másik pillantás azt mutatja, hogy ez mégis **milyen kevés**. Mennyire nem elég, milyen sok hiányzik még, ezerszer többre volna szükség. Még kell az arany: milliók éheznek, járnak ruhátlanul, pincelakásokban és padlás-szobákban, bűn- és nyomortanyákban várják az egyház bizonyosságtételét: a kenyeret, a ruhát, a munkát, az életet. Nem elég a tömjén, több illeti Krisztust. Hiányzik még belőle a te dicséretmondásod, a te ujjongásod, imádságod, életed, győzelmes tapasztalásaid. Még kell a mirha, a tied, a te gyógyító, vigasztaló kibékítő szolgálataid, áldozatodnak papi szolgálata.

(Folytatás az 5. oldalon)

Flór Ede

Az emigrációs sajtó egyik fontos és gyakran sok nehézségbe ütköző feladata, hogy számontartsa a magyarok külföldi eredményeit, hogy beszámoljon sikereikről. Örömmel teszünk eleget ennek a kötelességünknek, most hogy Flór Ede hollandiai magyar festőművész nagysikerű kiállítást tartott Rotterdamban.

A kiállítást megnyitó holland kritikus igen helyesen mutatott rá arra, hogy Flór nem a divatok, az irányzatok embere. Megszállott művész, aki azt festi, amit átél és úgy festi, ahogy átéli. Bár nagy általánosságban ahhoz a fiatal festőnemzedékhez tartozik, mely fellázad az absztrakt irányzatok megkövesedett dogmatizmusa ellen — és ez az új nemzedék egyre erősödik, különösen a latin országokban —, mégis teljesen eredeti festő Flór Ede. Nem tetszeni akar, színei, vonalvezetése nem tetszetős; nem absztrakt és nem dekoratív, — nála a tartalom a fontos.

Ejjeli Mulató

Síró Asszony

A tárgyak, az emberek, a fájdalom, az öröm, az emberi kapcsolatok lényegét, valóságát ábrázolja. Festményeihez hozzá kell szokni, de ha szemünk egyszer rájuk tapadt, nem tudjuk levenni róluk; megigéznek, egyre újabb részleteket fedezünk fel bennük.

Flór sikerére vall, hogy a legnagyobb holland napilap műkritikusa hosszú cikkben foglalkozik vele. Megállapítja, hogy ez a kiállítás az utóbbi évek egyik legjobb kiállítása Rotterdamban, és nagy elismeréssel szól művészetének emberi kvalitásairól. Nem a „Szépség”, nem az „Esz­tétika” érdeklí­ti őt elsősorban; „Egyike azon kevés fiatal művészeknek, írja, akik az emberiség lelkiismeretéhez szólnak.”

Flór festményeinek fontos kellei a színek; az itt látható két lenyomat tehát sajnos csak tökéletlen benyomást adhat művészetéről. Az „Ejjeli mulató” 1959-ben, a „Síró Asszony” 1960-ban készült.

K. V. A.

A qumráni közösség és a kereszténység eredete

Az a beduin kölyök, aki 1947 tavaszán, elkódorgott birkáját keresvén különös alakú korszokat talált egy Holt tenger-környéki sziklabarlangban, valóságos láncreakciót indított meg korunk vallástörténetében. A korszó ugyanis Ézsaiás könyvének egy minden ismertnél régebbi héber nyelvű másolatát rejtette és miután a jordániai hatóságok expedíciói a többi korszót, majd a szomszédos sziklahasadékokat is átvizsgálták, kiderült, hogy a környék kétezer év után visszaadta az Ószövetség és az ószövetségi apokrif irodalom majdnem teljes könyvtárát.

A holttengeri tekercsek irodalma jelenleg mintegy háromezer kötetre terjed, a magyarok kívül talán minden művelt nép nyelvén tanulmányok és kommentárok sora jelent meg róluk, találgatások és viták alig áthatolható szövevénye nőtt köréjük, a középkori archeológiát pedig mondhatnánk az úrkutatáshoz hasonlóan népszerű tudománnyá változtatta. Ha a felfedezések lényegét egy mondatban akarnók összefoglalni, annyit állíthatnánk, hogy a tekercsek felfedezése a bibliakritika, vallástörténet, ókori történelem és archeológia tényanyagát többszöröse bővítette, koncepcióik alapját azonban nem döntötte meg. A kéziratok azon része, amely kiadásuk óta a laikusok érdeklődését leginkább foglalkoztatta, az ún. Rendtartási könyv és a Habakuk próféta könyvéhez írt kommentár. A kéziratok eredetét a vallástörténészek a barlangoktól néhány zergeugrásra fekvő qumráni romokkal hozták összefüggésbe. A Holt tenger északnyugati csücskén szembeütköző romok már a koraközépkori utazók figyelmét is magukra vonták; muzulmán szentélynek tartották a lakóházak és termek maradványait. A tekercsek felfedezése és koruk hozzávetőleges megállapítása után kétség sem fért ahhoz, hogy a qumráni romok egy az időszámításunk előtti szekta lakóhelyéből maradtak fenn. Szukeni professzor, aki a jeruzsálemi héber egyetemen először tekintette meg az egyik tekercset, azonnal az esszénusok Holttenger-melléki rendházára gondolt. Feltevését egy római szerző, az idősebb Plinius Historia Naturalis-ára alapozta, aki az esszénusok lakóhelyét éppen a qumráni romok környékére teszi. Az ásatások során a qumráni romok alatt és a barlangokban talált cserepek és római pénzek azonossága kétségtelenné tette, hogy a barlangok a rendház kincsét rejtették.

Az esszénusok szektájáról a Makkabeusok első könyvéből és Josephus Flavius írásából már a holttengeri leletek előtt is tudunk néhány fontos részletet, a szekta történetének rekonstruálása azonban csak a holttengeri tekercsek és az ún. „Damaszkuszi dokumentum” felfedezése után vált lehetővé. A történetíró, bármilyen sok utalással áll is szemben és akárhány újabb leletből dolgozik is munkájában, sajnos még mindig találgatások és keserves mozaikmunka rabja. A qumráni leletek között ugyanis nem akadtak történelmi munkára, a szó ószövetségi vagy római értelmében. A Rendtartás könyve a szekta tagjainak használatára készült és bár a közösség szervezetét, tagjainak köteleességét részletezi, a benfenteknek magátólértéktől jelenlétekre nem utal. A rendtartás egyes részeitől könnyedén következtethetünk filozófiájuk és teológiájuk állapotára, a szimbolikus és nemegyszer apokaliptikus rétegekbe lendülő stílus csak más ismert rendszerekkel való összevetésre ad alkalmat, a közvetlen információval fukarul bánik. A Habakuk-kommentár, a bibliautáni zsidó irodalom mintájára időszzerű megjegyzéseket fűz a régi szöveghez, a próféta kijelentéseit a maga korára vonatkoztatja, a próféciákban pedig a szekta hitének

igazolását látja. Ez a kommentár történelmi eseményekről és történelmi személyekről szól ugyan, de mindezt személynevek említése és más események összekapcsolása nélkül, vagyis az utókorral nem számolván olyan stílusban, amely a szerzetesek előtt nem szorul magyarázatra, de a huszadik századi történészeknek ugyancsak gondot okoz.

A qumráni közösség irodalmának központi alakja a Jamborság tanítója, héberül **More Ha Cedek**. A Jamborság tanítójának személyét eddig még nem sikerült egy általánosan elfogadott, ismert történelmi személlyel azonosítani. A különböző vallástörténelmi iskolák nem egyeznek meg abban sem, hogy a Jamborság tanítója időszámításunk kezdete előtt százhusz vagy azután néhány évvel működött-e. A kérdés talán elvontnak látszik akkor, ha nem vesszük figyelembe, hogy a Jamborság tanítójának alakja a qumráni közösség minden hagyatékára árnyékot vet és halálának időpontja nemcsak a kéziratok korát növelné vagy csökkentené százhetven-száznyolcvan évvel, hanem ha a Krisztus előtt százhusz feltételezését fogadjuk el, eme a kereszténységgel bizonyos pontokon hasonlóságot mutató ideológia megjelenését tehetjük egy évszázaddal korábbra, ha pedig a Krisztus után hatvanhat mellett foglalunk állást, Jézus mellé az első évszázadban egy igen jelentős és mindeddig ismeretlen kortársat helyezünk, az esszénusok mozgalmát pedig esetleg az első keresztényekkel hozhatjuk szoros összefüggésbe.

Ha a szaktekintélyeket statisztikai pontossággal állítanók sorba, tömegük nevétségessé tenné azok véleményét, akik a Jamborság tanítójának halálát Krisztus után hatvanhatra helyezik; az utóbbi hipotézis mellett azonban két olyan világhírű kutató kardoskodik mint az oxfordi Cecil Roth és Driver professzor, a bibliai szövegkritika egyik legnagyobb élő művelője. Ha az akadémikusok vitájában nem is merünk állást foglalni és történelmi ismeretünk kétellő, ezért kevésbé meggyőző marad is; inkább a tekercsekben kiolvasható tényeket ismertetjük. A qumráni közösség hite szerint a Jamborság tanítója Isten hozzá intézett parancsától vezérelve magaköré gyűjtötte a jeruzsálemi papság egy részét, hogy a sivatag peremén kivárvák, amíg az eretnecség eltűnik Jeruzsálem felől és Isten országa megvalósul a földön. A Jamborság tanítója és a kiválasztottak Isten országának eljövetelekor az igazak csoportját formálván elhoznák az új korszakot az emberiség számára. A Jamborság tanítóját a Gonosz pap, valószínűleg Izrael főpapja, üldözte, majd a jeruzsálemi Szentély környékén megkínozta, illetve (a szöveg értelmezésétől függően) megölette. A Jamborság tanítójának reinkarnációja illetve második eljövetele a qumráni közösség legfontosabb és az ószövetség messianisztikus hitéből továbbfejlődött dogmájává alakult.

Ha az olvasó még nem vezett el a feltételezések örvényében, bizonyára észreveszi, hogy a megkínzott és megöletett tanító újrajövetele hite az evangélisták tanúságával és Pál gondolatáinak fonalával érintkezik. A tekercsek képes beszédéből sajnos nem tűnik ki világosan, hogy a Jamborság tanítója valóban megöletett-e és ha igen, milyen halál-nemben volt része. Ha Roth és Driver elméletét elfogadjuk Krisztus után hatvanhatra tesszük, a tanító halálát és személyét Menahem zélota vezérrel vagy ennek öccsével azonosítjuk, a korabeli krónikák nyomán a fegyveres összeütközésben lelt halálra kell gondolnunk. Dupont-Sommer, Allegro és Millik elmélete szerint a Jamborság tanítóját kivégezték, de a keresztben való halál tetszetős párhuzamáról

így is le kell mondanunk, ezt a halálnemet ugyanis a rómaiak mintegy hatvan évvel később hozták Palesztinába, és a héber nyelv erre a fogalomra máig is arám kifejezést használnak.

A qumráni közösség és a korai kereszténység megváltójának személye ugyan teológiai rokonságot mutat, de a Jamborság tanítóját Krisztustól, a qumráni közösséget az őskeresztényektől más, hitbeli különbségek is elválasztják. A holttengeri tekercsek szerint a megváltó három személyben, a próféta, Izrael és Áron megváltójának alakjában fog eljönni. A próféta messiás szerepe a folytonosság megőrzése és az, hogy más igaz prófétákat felismerjen (mint például Jézus Keresztelő Jánost). Az ároni messiás gondolköre a papság tisztét hordó megváltó szerepét hangsúlyozza; a főpap doiga az áldozatok és szertartások tisztaságának megőrzése és a szent szövegek helyes értelmezése. A megváltóhít e formája egyébként a korabeli uralkodó farizeus gondolkodásmóddal, amely az áldozat formális elemeinek eltörlésével a mai rabbinikus zsidóság irányába mutat, ellentétben áll és inkább az őskeresztények eddig görög befolyásnak tulajdonított gyakorlatával mutat rokonságot. Izrael messiásának szerepe ellenben a kereszténység kialakulásának egyik dilemmájára utal és Jézus sok követőjével ellentétben nemzeti szükségét hangsúlyoz; ennek a messiásnak a feladata ugyanis a politikai hatalom visszaállítására. Ez azzal az ószövetségi hagyománnyal függ össze, amelyik a megváltót a még akkor is eleven hittel, Dávid egyedül legitimnek tekintett házából várta. Hogy a folytonosság igénye mennyire erős volt, azt Máté evangéliumának geneológiája is bizonyítja.

A qumráni közösséget messiáshitén kívül még számos egyéb hasonlóság kapcsolja az őskereszténységhez. Amikor e vonásokra utalunk, ha csak vázlatosan is, emlékeztetünk kell az olvasót, hogy a holttengeri tekercsek keletkezésének kora bizonytalan; nem tudhatjuk, hogy a kereszténységgel egyidőben kialakult eszmerendszerrel van-e dolgunk, vagy a keresztény ideológia közvetlen elődjével. Az a tény, hogy Keresztelő János és tanítványai nagymértékben befolyásolták Jézust és a korai egyházat, nem szorul különösebb magyarázatra. Számos bizonyítékunk van arra, hogy Keresztelő János, az esszénusok — akár azonosítjuk e szektát a qumráni közösséggel, akár nem — és a qumrániak azonos ószövetségi alapvetésből azonos következtetésekhez érkeztek. Mindketten Ézsaiásnak az ítélet napját jövendölő és a végső ítéletre előkészítő sorait idézték, mindketten hírhozónak, úgyszólván a megváltó előfutárának tekintették magukat, mindketten kereszteltek — a qumrániak valószínűleg ciszternákat és nem folyóvizet használtak — és a bűnöktől való megtisztulás előfeltételének a bűnbánatot tartották. A keresztelés valamilyen formája, mint tudjuk, a zsidón kívül más sémi népektől sem volt idegen, Keresztelő János pedig nem tartozhatott a qumráni közösséghez, azokhoz, akik a rituális tisztaság érdekében a tömegetől való teljes elkülönülést hangoztatták. Az a feltevés, amely szerint János gyermekkorában Qumránban élt volna, jut még legközelebb az ideológiai rokonság és a Keresztelő életrajzáinak tényeihez; János ugyanis gyermekkorában hosszú időt töltött a sivatagban.

A qumráni közösség és az őskeresztény egyház jogrendje és eljárási módszere is hasonlatosságot mutat egymással. Az Újszövetség szövegkritikusai már régebben felismerték, hogy Máté evangéliumának elrendezése egy erkölcsstani és jogi kézikönyvre emlékeztet.

Száműzetés

Az 1960-as irodalmi Nobel-díjjal a svéd Akadémia Saint-John Perse francia költőt tüntette ki. Saint-John Perse, polgári nevén Alexis Léger, 1889-ben született a francia Antillák egy kis szigetén. 1940-ig a francia külügyminisztérium magasrangú tisztviselője, azóta az Egyesült Államokban él.

Költészetét magánügynek tekinti, mely távol áll a mindennapi élet zajától. Szélesen hőmpolygó, ünnepélyes sorai a világmindenség örök témáit elevenítik fel, a természet elemeit és harcait, a szeleket, a sivatagot, a tengert idézik.

Mindössze hét vékony verseskötetet írt, melyeknek azonban óriási hatása volt: a fiatal francia költőnemzedék elsősorban őt tekinti példaképének, s verseit legkiválóbb külföldi költőtársai — Eliot, Hoffmannsthal, Ungaretti — fordították a nagy európai nyelvekre. Egyes versei magyar fordításban is megjelentek, mind otthon, mind az emigrációban.

Az alábbiakban ízelítőként „Száműzetés” című költeményének első szakaszait közöljük, Képes Géza fordításában.

Kapuk, fönnypartokra nyílnak — kapuk, száműzetésre nyílnak.

A kulcsokat a viágítótorony óreinek, és az elevenen keréketört csillagot a küszöb lépcsőjére:

Vendéglátó gazdám, hagyj nekem üvegházadat a fönnyes parton ...

A gipszként izzó nyár dárdája vasát éleltsi sebeinkben.

Olyan helyt választok ki magamnak, mely szembetűnő és kopár mint az évszakok temetője.

És a világ valamennyi kavicsos partján az isten szelleme füstölögve hagyja el azbeszt-heverőjét. A villám görccsei Taurisz fejedelmeinek lelkét önkívületbe ragadják.

Semmiféle partoknak nem szenteltem és semmiféle lapokra nem bíztam az ének édes gyönyörét.

Mások ragadják meg oltárok festett szarvát a templomokban:

Énrám a fönnyes parton vár a dicsőség! énrám a fönnyes parton vár a dicsőség!

... S nem azt jelenti ez, ó, idegen, hogy bolyongani kell, ha a legmeztelenebb sík tájra sóvárogsz, hogy ott a száműzetés tengeröbleinek ölébe kijöntsöd a nagy éneket, ami a semmiből született, a nagy éneket, amit alkotója a semmiből merített ...

Parittyák, süvöltsetek át a világon — tritonkürtök, daloljatok a vizeken!

Az örvényre építettem, a fönnyes partok szétporló permetegére és felszálló párák foszlányaira.

Vizgyűjtő medencékben s nagyöblű hajókon

térek pihenőre, minden üres és fáradt helyen, mely a nagyság ízét rejti magában.

... Kevesebb fuvalom símogatta a Julusok ivadékát, kevesebb szövetség támogatta a papok kasztját.

Ahol a fönnyes part dúdolja dalát, oda térnek meg a száműzetés fejedelmei.

Ahol magasra vont vitorlák feszültek, eltűnik a hajóroncs, simábban mint a selyem, puhábban mint a lantkészítő álma.

Ahol nagy haditettek zúgtak el, ott immár a számár állkapcsa fehérlék.

És a tenger körös-körül a szirtéken hőmpolygeti koponyákra dübörgő moráját.

És hogy a tenger előtt a világ minden dolga hiábavaló, ezt beszélék egy este a szél katonái, a világ végén, a száműzetés fönnyes partján ...

Tajték bölcsessége, ó, szellem dögvészes nyavalyái, miközben sercen a só, és az eleven mész teje fröccsen.

Durván megtaposott lelkembe ritka tudás hull ... A szél kalóz-kalandjairól beszél, a szél tévelygéseiről beszél.

Mint a lovag, markában kötél, amikor a sivatag homokját érinti a lába.

Úgy fürkészem én a messzeségben a legragyogóbb jelek nyílallását.

És a reggel jósujjával a Szentírást mutatja nekünk.

A száműzetés nem tegnap született! A száműzetés nem tegnap született! „Ó, lábnymok, ó, hírnökök!”

Szóla az Idegen a fönnypartokon, „énnekem itt minden dolog új, e világon.” És énekének születését ugyanolyan idegennek érzi.

(Folytatás a 4. oldalról)

Lehetséges tehát, hogy az evangélium későbbi szerkesztői egy ilyenjellegű kézikönyv anyagát dolgozták Jézus történetébe úgy, hogy az egyház tanításait Jézus ajkára adták. Kiváló példa erre Maté evangéliumának 18. részében a 15—17. vers.

„Ha pedig a te atyádfia vétkezik ellened, menj el és dorgáld meg őt négy szem között ... ha pedig nem hallgat rád, végy magad mellé még egyet vagy kettőt ... ha azokra nem hallgat, mond meg a gyülekezetnek ...”

A qumráni rendtartás könyve, hevenyészett fordításban, pedig ezt tanítja:

„... senki se tegyen panaszt társa ellen a gyülekezet előtt, amíg először tanúk jelenlétében meg nem dorgálta ...”

Az Apostolok Cselekedetei első része 26. verséből tudjuk, hogy amikor Júdás helyét kívánták betölteni, sorshúzással döntöttek Mátyás mellett. A qumráni közösség vezetői határozataikat hasonlóképpen hozták. Mindkét gyülekezet megkövetelte tagjaitól, hogy egész vagyonukat a közösség rendelkezésére bocsássák; a tulajdon eltagadásait úgy Qumránban mint az őskeresztény közösségekben súlyos bűnnek tekintették, amint azt a Rendtartás könyvéből és az Apostolok Cselekedeteinek 5. részéből tudjuk. A két jogrend hasonlósága annál inkább is feltűnő, mivel a Misnahban megőrzött korabeli zsidó jogrend ilyenjellegű rendelkezéseket nem tartalmaz.

A két közösség teológiája, és eszkatalógiája szintén a rokonyonások sorát mutatja. Ezúttal csak a keresztények körében leginkább ismert jelenségre, az Újszövetségben visszatérő úrvacsorákra célszerű. Qumránban ezek a lakomák a husvét (peszachi) rituális étkezésekkel függtek össze. A qumrániak hite szerint a

messiási lakomán az Áronita, papi megváltó és királyi társa mellett Izrael egész gyülekezete résztvevett. A Genezáreth tavánál rendezett lakoma (az ötezer megvendégelése) ebben az értelemben az Utolsó Vacsora korábbi megjelenítése volna, míg a vacsora maga — amint Lukács evangéliuma 22. fejezetének 18., és 29—30. verse bizonyítja — ennek a zsidó jellegű szertartásnak beteljesítése.

Az Újszövetség egy másik utalása: „*támadá pedig köztük versengés is, hogy ki tekinthető köztük nagyobbnak*” (Lukács ev. 22. r. 24. v.). a qumráni dokumentumok fényében kap új megvilágítást. Ott a messiási lakoma részesei ugyanis a mennyei királyságban elfoglalt helyük szerint ültek asztalhoz. Ha a tanítványok erre a qumráni hagyományra emlékeztek, versengésük nem hiúság következménye, mert az asztalnál elfoglalt helyük a mennyei királyságban elfoglalt pozíciójukat dönthette volna el.

Ebben a rövidrefogott ismertetésben nem térhettünk ki a holttengeri tekercek tanúságának minden részletére; aprólékosabb kutatás az érintkezések és ellentétek további sorát mutathatná ki. Összefoglalásul elégedjünk meg annyival, hogy a holttengeri tekercek bizonyítják, hogy a korai kereszténység sokkal inkább egykorú zsidó jellegű volt, mint némelyek mostanáig gondolták volna, és könnyen lehet, hogy a szinkronizáció folyamatában Pál tevékenységét és a görög gondolat hatását túlbecsültük. Ami pedig a zsidó vallás történetét illeti: a farizeus-rabbinikus eszmerendszer az idősámításunk kezdete körüli századunkban korántsem volt annyira egyeduralmú mint néhány apologeta hitte: a két vallást ma bizonyos értelemben ikervallásnak is nevezhetnők.

MARTON LASZLÓ.

IGE

(Folytatás a 2. oldalról)

Arany, tömjén, mirha: rész az egész helyett. Tulajdonképpen magát az embert jelentik, jelentik az életet. Ez azt tanítja: Krisztusnak, az Élet Fejedelmének kell az ember. Fogy a regementje, nincs elég katonája, újoncokra van szüksége, toborzó kürtje zeng végig birodalmában. Nincs elég embere: millió, meg millió ember még mindig csak névre az övé, még mindig csak akkor keresztyén, mikor politikai pártot alakít, még mindig véletlenül keresztyén, hagyományból, azért mert nincs ideje és nincs bátorsága megvallni, hogy már nem keresztyén. Millió meg millió ember még éppen ellensége. Oh, gondold el, hogy folyik ma egy roppant világlázadás Krisztus ellen, hogy kiöljék a lélekből, elfelejtsék, félreállítsák, ne zavarja azokat, akik a régi világ romjain egy új világot akarnak teremteni. És azok között, akik, mint most mi, ez a gyülekezet s a másik, a rádió által egybekapcsolt láthatatlan gyülekezet, akik mellette teszünk bizonyosságot és Neki hódolunk, mi is még mennyire nem vagyunk az övéi. Olyan szörnyű hiány van bizonyágtévkben mindenütt: iskolákban, politikában, művészetben, újságírásban, a falu népe között, a családi életben. Bizonyágtévket akar küldeni a harcterekre, a békétárgyalásokra, a tözsdékre, az utcákra, a tudomány csarnokaiba és nincs elég embere!

Lám, a napkeleti bölcsék meghódoltak Neki, átadták magukat Neki, Ő elfogadta és más úton küldte vissza őket. Krisztus is más úton akar visszaküldeni minket az életbe és a világba, nem azon, amelyiken eddig jártunk, hanem azon, amelyiken az Ő küldetését viszzük az égbe.

Ne te kérdezd: hol van a Jézus? Jézus kérdi: hol vagy te s felelj Neki: itt vagyok Uram és Tied vagyok.

(1939)

Vasárnap délelőtt

Kora délelőtt volt, s rekkenő hőség máris. A háztetők kipirultak a melegtől, a torony reszketni látszott az átforrósodott levegőben. Csak a székesegyház oldalában találdott valami sovány árnyék, mohás hús.

A sekrestyés, — kicsi, veresképű ember —, sarkig tárta a vaspántos, zömök faajtót, hadd szellőzzenek a tömjénszagú miseruhák. Kívül maradt, leült a küszöbre, pipára gyújtott. Zdrovics tisztelendő úr megparancsolta volt, hogy: —maga pedig János kívül maradjék, ha pipálni akar, mert tüzet okoz a szent helybe! Ilyen ember a vén Zdrovics. Mindig zargatta Jánost, hol a pipával, hol a borral, hol a takarítóasszonyokkal. Pedig elnézhette volna ezeket a bagónyi bűnöcskéket azért a sok munkáért, amit megcsinált neki.

Kiköpött.

— Dehát mi a jobbat lehetne kitalálni? A hóstyákon ugyan talyigával kínálják a munkát, nem úgy mint régen, amikor egy kis áskálásra, ahogy az urak mondták: „régeskedésre” százon is jelentkeztek. Vagy egyet megfogadtak, a többi meg mehetett volna haza, ha lett volna minek. De nem volt, így hát ott tátották a szájukat, heverésztek a várban, lesték, mikor talál aranyat a koma, aki meg lett fogadva. Ha valami csontot, vasdarabot kapirgált ki nagy vigyázatosan, kötődtek vele: —no nézd csak, ez má majdnem arany, csak kicsit barnább. Biztos a budiba dugta a

király, mikor jött a török. A koma rájuk se nézett, olyan büszkén tartotta magát, mint egy bakter. Tehette, a fizetséget ő kapta.

Most bezzeg van munka, vanni van... Pentelén, Barcikán meg Miskolcon, meg mindenütt. Azaz hogy majdnem mindenütt. Példának okáért itten Egerbe nincs. Hadd morogjon hát Zdrovics. Jobb ez, mint valami legényszállás, amely még a legényeknek is kutya, nem az ilyen születte-csontú vénlegénynek. A Berczik Jóska is mesélte, hogy mosakodni se lehet rendszeren. Nem mintha a Berczik-gyerek annyira szeretné a vizet, csak akkor jut eszébe tisztálkodni, amikor sok fehérszín között forgolódik. Ott meg sok lehetett. Jóska hancegett, hogy ilyen meg olyan „nője” volt neki. Pedig máskülönben rendszer iparoscsalád lenne ez a gyerek. Az apjának vagy két hold szőlője is művelődött, még el nem vették a kometisták. Jó szálló volt, fiatal, a Királyszéken, közel a városhoz. Szüretelt nekik egyszer.

Jóska a végén meg is betegedett, az orvosnak lett mindennapos vendége, egy hónapnál többig. Az öregek mondogatták, hogy sérve van, de ő tudta hogy nem az.

Azért se ment el itthonról, mert féltette azt a kis vityilót az Árnyékszálan. Amilyen ravaszok ezek, mindjárt betettek volna hozzájuk valami nadrágos embert. Így is az anyósa már régen felkötözött hozzájuk (verd meg Uramis-

ten!), hadd szaporodjon a család, mert hármajuknak nem járna két szoba, kamra.

Meg aztán jó az, ha az ilyen kutya időkben együtt vannak! Multkoriban is a fiát fenyegette Komócsin, a bizalmi, hogy: —az elvtárs vigyázzon, ne jártassa a száját, mert egy kulákfiú, egy klérus-gyerek hamar megjárhatja. A marhája! Mintha az ő fia nem törvényes, rendes gyerek lenne! De Gergely a hibás, mért nem hallgat, mint a néma. Hogy ő hiszi a rendszert, csak bírál, meg ilyesmi. Hiába mondja neki, hogy urak mindig voltak, hagyni kell ezet. S a politika az urak dolga. A párttitkár úr, Komócsiné. És a papoké. Zdrovicsé. — Hej, az egy huncut vénember! Látszik, hogy képviselő volt vagy húsz esztendeig. Az ő béréből is mindig lealkuszik valamit. S ő még szólni se szólhat, mert kapja a pofonokat, hogy a te fiad kometista, hogy hija van a bornak, meg ez, meg az.

Hej, a szegénynek tartani kell a pofáját mindenféle urak előtt! S ha nagyon a begyben érzi a haragot, csapja meg az asszonyt, vagy a gyereket. Így van ez ebben a világban, de tán még abban a másikon is...

Feltápázkodott, s tempósan indult, fel a toronyba, elsőt harangozni. Mert a mise az nem késhet. Meg kell annak történni, mi Urunknak, a Jézus Krisztusnak tiszteletére. (1958. május)

„Az egyház egysége szempontjából nem létezik a Vasfüggöny”; ez a főtémája Ernst Wilm, a westfálai egyház elnöke egy nyilatkozatának. Ernst Wilm e nyilatkozatban tisztelettel adózik a keleteurópai keresztényeknek.

Skóciában jelenleg három film készül John Knox, a nagy skót reformátor életéről.

FILM

A szűzforrás

Ingmar Bergman, a 41 éves svéd rendező, minden új filmje eseményszámba megy. Legújabb alkotását, „A szűzforrás”-t, egy 13. századból eredő népballadára alapozza: Egy fiatal leányt, útban a templom felé, két kecskepásztor megtámad, majd meggyilkol és kirabol. Az apa kegyetlen bosszút áll, nemcsak a két pásztor-t öli meg, hanem tíz éves öccsüket is. A leány meggyilkolásának helyén forrás támad, miután az apa engedelmességgel fogadalmat tett, hogy kőtemplomot épít oda.

A történet a viking idők alkonyát idézi, mikor már a kereszténység a hivatalos vallás, de sokan még — titokban — a viking istenekben hisznek. A szerencsétlenség is, mely a leánnyal történik, a pogányság és kereszténység közötti feszültség légkörében játszódik — a régi vallás majdnem minden szereplőt befolyásol többé vagy kevésbé.

Ingmar Bergman kedvenc témája, a meg nem értett Isten, a Halál miéértje, a pillanat mulandósága, ebben a filmben is uralkodik, hasonlóan a „Hetedik pecsét”-hez, bár a formák most tisztábbak és egyszerűbbek. Két jelenet — a leány meggyilkolása s az apa bosszúja — a régi idők kegyetlenségét ábrázolja, és ezen érdemes elgondolkozni; javult-e az ember a 13. század óta?

„A szűzforrás” értékes alkotás, a Jó és Rossz örök küzdelmét mutatja be különös, régi, északi világban.

H. G.

Dr. Szentpétery Gyula, a budapesti Bethesda-kórház volt igazgató-főorvosa 1960. július 16-án Srinagarban elhunyt.

Dr. Szentpétery Gyula 1948-ban érkezett Angliába, ahol kezdetől fogva résztvett a lelki-gondozói munkában. Az ötvenes évek elején mint sebész, előrehaladott életkora ellenére, külmisziói szolgálatot vállalt az indiai Kasmir állam fővárosában, Srinagarban, ahol a miszsiói kórház igazgató-főorvosa lett. A kasmiriak annyira megszerették s ismeretét és tapasztalatát annyira értékelték, hogy külmisziói szolgálatának befejezése után a kormány visszahívta Srinagarba, ahol haláláig mint sebész és állami egészségügyi tanácsadó működött.

Tamási Áron, Juhász Ferenc és Ottlik Géza november második felében rövid tartózkodásra Londonba érkezett.

Az angliai magyar református egyház december 3-án délután nagyszerű karácsonyi vásárt rendezett. — Az egyház gyülekezeti termében minden hónap első szombatján este 7-8 órai kezdettel zenei ill. irodalmi estet tartanak. — Istentiszteletek: vasárnap és egyházi ünnepnapokon délután 5 órakor. Minden istentisztelet után szeretetvendégség van.

A Református Világszövetség theologiai bizottsága Zürichben tartott ülésén az egyház katholicitásának kérdésével foglalkozott református szempontból. A Világszövetség 1961. augusztusában Montpellierben tartandó gyűlése is e kérdéssel fog foglalkozni.

Az európai egyházak Nyborgban (Dániában) konferenciát tartottak. Az összejövetelen 20 európai ország 150 kiküldöttje vett részt. A kongresszus az európai egyházak feladatával foglalkozott a mai, fejlődésben élő világban. A következő konferenciát 1962. októberében tartják szintén Nyborgban.

Jöjjetek

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Áron, Soós Bálint

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia.

Postai csekk számla száma: 316430,

Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht, Hollandia.

Minden cikkért szerzője felel.

Kéziratokat nem őrünk meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 10,— sh., Argentína: 90 peso, Ausztrália: 12,— sh., Ausztria: 35,— Sch., Belgium és Luxemburg: 5,— gld., Kanada: 1,50 \$, burg: 65,— fr., Franciaország: 700,— fr., Németország: 5,50 DM., Svájc: 6,— fr., Svédország: 7,— Kr., Uruguay: 13 peso, U.S.A.: 1,50 \$.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

Megrendelhető:

Anglia: Benedek Márton, 17, St. Dunstons Rd., London, W. 6. • Argentína és Uruguay: C. A. Besenyi, Obligado 1155, Adrogué F.C.N.G.R., Prov. Buenos Aires. • Ausztrália: Csórsz Győző, 311 Merrylands Rd, Merryland, N.S.W.; Domahidy András, 142 Townsend Rd., Subiaco, W. A. • Ausztria: Vér Zoltán, Wien, XXII. Maurichg. 18—20. • Hollandia: Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2. Postai csekk számla száma: 316430, Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht. • Svájc: Szabó, Mittlerestr. 24, Basel. • U.S.A.: Kolosváry Sándor, Buffalo 9., N.Y., P.O.B. 54. Más országokból szíveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.